

บทที่ 4

ผลการทดลองและวิจารณ์

สมรรถภาพการผลิตลูกไก่พื้นเมืองในช่วงอายุ 6 สัปดาห์แรก

จากการศึกษาสมรรถภาพการผลิตของลูกไก่พื้นเมืองที่เกิดจากการใช้ตู้ฟักและให้แม่ไก่ฟัก ในช่วงอายุ 6 สัปดาห์แรก โดยเลี้ยงแบบขังคอกและให้อาหารต่างกัน 3 ชนิด ผลแสดงไว้ในตารางที่ 7 ปรากฏว่า การให้อาหารสำเร็จรูปแบบเต็มสูตร ทำให้ลูกไก่มีน้ำหนักตัวเพิ่ม และปริมาณอาหารที่กินคิดกว่ากลุ่มที่ได้รับอาหารสำเร็จรูปเจือจางและอาหารโปรตีนธรรมชาติ (แมลง) อย่างมีนัยสำคัญ (น้ำหนักตัวเพิ่ม : 224.9 vs. 197.9 และ 189.8 ก. และ 236.5 vs. 213.8 และ 198.3 ก.; ปริมาณอาหารที่กิน: 1,024.3 vs. 971.2 และ 636.8 ก. และ 1,043.8 vs. 1,031.8 และ 656.4 ก. ในลูกไก่ที่เกิดจากตู้ฟักและแม่ฟัก ตามลำดับ) สอดคล้องกับรายงานของไพโชค (2542) ที่กล่าวว่า การให้อาหารที่มีโปรตีนสูง (20% ในสูตรอาหาร) ในช่วงอายุ 6 สัปดาห์แรก ทำให้ไก่มีน้ำหนักตัวเพิ่ม ปริมาณอาหารที่กิน และประสิทธิภาพการใช้อาหารดีกว่าการให้อาหารที่มีโปรตีนต่ำ (14-18%) อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้เพราะอาหารสูตรโปรตีนสูงมีกรดอะมิโนที่จำเป็นเพียงพอต่อความต้องการของร่างกาย ประกอบกับปริมาณอาหารที่กินได้ของลูกไก่ลดลงเมื่อให้อาหารแบบสำเร็จรูปเจือจาง จึงยังทำให้ลูกไก่กลุ่มนี้ได้รับโภชนะน้อยลง ส่งผลให้มีน้ำหนักตัวเพิ่มน้อยกว่าแบบให้อาหารสำเร็จรูปเต็มสูตรอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม น้ำหนักตัวเพิ่มของลูกไก่ที่เกิดจากตู้ฟักและแม่ฟักในครั้งนี้มีค่าต่ำกว่าของไพโชค (2542) ซึ่งรายงานว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 303.8-436.3 ก. รวมทั้งยังมีน้ำหนักตัวเพิ่ม และปริมาณอาหารที่กินต่ำกว่ารายงานของสุภาพรและคณะ (2536) ที่รายงานว่า ไก่พื้นเมืองเมื่อได้รับอาหารที่มีโปรตีน 16% มีน้ำหนักตัวเพิ่มเฉลี่ย 380 ก. ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความแตกต่างด้านสายพันธุ์ ทำให้มีผลต่อขนาดตัวลูกไก่ โดยการศึกษาดังกล่าวมีน้ำหนักลูกไก่ (เริ่มทดลอง) สูงกว่าการศึกษาในครั้งนี้ (31.67 vs. 29.44 ก.) ซึ่งมีผลเนื่องจากขนาดตัวของแม่ไก่ โดยไก่พื้นเมืองในภาคเหนือจะมีขนาดตัวเล็กกว่าไก่ในภาคกลางและอีสาน (1.3-1.5 vs. 1.8-1.9 กก.; ศิริพันธ์และคณะ, 2540) ทำให้ได้ไข่ฟองเล็ก และมีขนาดตัวลูกไก่แรกเกิดเล็กกว่าดังกล่าว โดยสุชน (2542) ระบุว่า น้ำหนักตัวลูกไก่แรกเกิดจะมีค่าประมาณ 61% ของน้ำหนักไข่

ตารางที่ 7 สมรรถภาพการผลิตของลูกไก่พื้นเมืองที่เกิดจากการใช้ผู้ฟักและให้แม่ไก่ฟักในช่วงอายุ 6 สัปดาห์แรก เลี้ยงแบบขังคอกและให้อาหารต่างชนิดกัน

ชนิดอาหารที่ให้	สำเร็จรูป ^{1/}	สำเร็จรูปเจือจาง ^{2/}	โปรตีนธรรมชาติ ^{3/}	S.E.M.
จากผู้ฟัก				
น้ำหนักตัวเพิ่ม (ก.)	224.9 ^a	197.9 ^b	189.8 ^b	0.11
ปริมาณอาหารที่กิน (ก.)	1,024.3 ^a	971.2 ^a	636.8 ^{b,4/}	0.23
อัตราแลกน้ำหนัก	4.56 ^b	4.91 ^a	3.36 ^c	0.01
อัตราการตาย (%)	7.1	7.9	7.9	0.04
ต้นทุนค่าอาหาร (บาท/น.น.เพิ่ม 200 ก.)	12.64 ^a	8.88 ^b	3.51 ^c	0.02
จากแม่ไก่ฟัก				
น้ำหนักตัวเพิ่ม (ก.)	236.5 ^a	213.8 ^b	198.3 ^c	0.14
ปริมาณอาหารที่กิน (ก.)	1,043.8 ^a	1,031.8 ^a	656.4 ^{b,4/}	0.30
อัตราแลกน้ำหนัก	4.42 ^b	4.83 ^a	3.31 ^c	0.01
อัตราการตาย (%)	7.3	7.3	7.9	0.06
ต้นทุนค่าอาหาร (บาท/น.น.เพิ่ม 200 ก.)	12.24 ^a	8.37 ^b	3.25 ^c	0.04
เฉลี่ยจาก 2 ประเภท (ผู้ฟักและแม่ฟัก)				
น้ำหนักตัวเพิ่ม (ก.)	229.9 ^a	204.7 ^b	193.5 ^c	0.06
ปริมาณอาหารที่กิน (ก.)	1,032.7 ^a	997.2 ^a	645.1 ^{b,4/}	0.13
อัตราแลกน้ำหนัก	4.50 ^b	4.88 ^a	3.33 ^c	0.01
อัตราการตาย (%)	7.2	7.6	7.9	0.02
ต้นทุนค่าอาหาร (บาท/น.น.เพิ่ม 200 ก.)	12.47 ^a	8.56 ^b	3.36 ^c	0.01

^{abc} ค่าเฉลี่ยในแถวเดียวกันที่กำกับด้วยตัวอักษรต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

^{1/} ให้อาหารสำเร็จรูปล้วนๆ ตลอดระยะเวลาเลี้ยง 6 สัปดาห์

^{2/} ให้อาหารสำเร็จรูปเจือจางด้วยปลายข้าวในอัตราส่วน 75, 50 และ 25% ในช่วงลูกไก่อายุ 1-2, 3-4 และ 5-6 สัปดาห์ ตามลำดับ

^{3/} ให้อาหารโปรตีนธรรมชาติ จำพวกแมลงที่หาได้ในท้องถิ่น เช่น มวน ผีเสื้อกลางคืน และแมลงเม่า เป็นต้น เจือจางด้วยปลายข้าวในอัตราส่วน 75, 50 และ 25% ของน้ำหนักสด ในช่วงลูกไก่อายุ 1-2, 3-4 และ 5-6 สัปดาห์ ใช้เลี้ยงไก่แบบวันต่อวัน

^{4/} ปรับเป็นค่า air dry basis ค่าความชื้นได้ในตารางที่ 3 ซึ่งกลุ่มที่กินอาหารโปรตีนธรรมชาติมีปริมาณอาหารที่กินเท่ากับ 895.6 และ 921.8 ก. น้ำหนักสด ในกลุ่มที่เกิดจากผู้ฟักและแม่ฟัก ตามลำดับ

S.E.M = Standard error of mean

สำหรับอัตราแลกน้ำหนักของกลุ่มที่ให้อาหารโปรตีนธรรมชาติ พบว่า มีค่าที่สุทธรรองลงมาคือ กลุ่มที่ให้อาหารสำเร็จรูปแบบเต็มสูตร และแบบเจือจาง ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญไม่ว่าลูกไก่่นั้นจะมาจากแม่ฟักเองหรือมาจากตู้ฟักก็ตาม (จากตู้ฟัก : 3.36 vs. 4.56 และ 4.91 ; จากแม่ไก่ฟัก : 3.31 vs. 4.42 และ 4.83, ตารางที่ 7) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากแมลงที่หาได้ตามธรรมชาติ เมื่อผสมกับปลายข้าว (กลุ่มที่ 3) ในช่วงอายุ 1-2 และ 3-4 สัปดาห์ มีโปรตีนในอาหารสูงกว่ากลุ่มที่ให้อาหารสำเร็จรูปแบบเต็มสูตร และสูงกว่าแบบเจือจางด้วยปลายข้าวในทุกช่วงอายุ (ตารางที่ 6) แม้ว่าไก่กลุ่มนี้จะกินอาหาร (เมื่อคิดเป็นปริมาณ air dry basis) ได้น้อยกว่าก็ตาม ซึ่งมีผลทำให้น้ำหนักตัวเพิ่มน้อยกว่า แต่มีค่าน้อยกว่าการลดลงของอาหารที่กินได้ จึงทำให้อัตราแลกน้ำหนักดีกว่าอีก 2 กลุ่ม อย่างไรก็ตาม อัตราแลกน้ำหนักดังกล่าวมีค่าใกล้เคียงกับรายงานของไพโซค (2542; 3.12-4.28) และสุภาพรและคณะ (2536; 3.50) ซึ่งมีการศึกษาในสถานีวิจัย

เมื่อพิจารณาถึงระดับโภชนาในอาหารที่ได้รับในช่วง 6 สัปดาห์แรกของเฉลี่ยจาก 2 ประเภท ผลปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับอาหารสำเร็จรูปเต็มสูตร (กลุ่มที่ 1) เมื่อเฉลี่ยจากลูกไก่ทั้ง 2 ประเภท มีระดับโปรตีน และไขมันสูงกว่าอาหารสำเร็จรูปเจือจาง และอาหาร โปรตีนธรรมชาติ อย่างมีนัยสำคัญ (โปรตีน ; 218.9 vs. 171.5 และ 167.9 ก./ตัว, ไขมัน ; 112.6 vs. 56.8 และ 32.7 ก./ตัว ตามลำดับ, ตารางที่ 8) จึงส่งผลให้กลุ่มที่ได้รับอาหารสำเร็จรูปมีการเจริญเติบโตดีกว่าอีก 2 กลุ่ม แม้ว่ากลุ่มนี้จะกินเชื้อไขเข้าไปมากกว่าอีก 2 กลุ่มดังกล่าวก็ตาม อย่างไรก็ตาม กลุ่มที่ได้รับอาหารโปรตีนธรรมชาติ แม้ว่าจะกินอาหารได้น้อยกว่า แต่ปริมาณโปรตีนที่ได้รับไม่แตกต่างกับกลุ่มสำเร็จรูปเจือจาง ส่วนไขมันได้รับน้อยกว่า ในขณะที่กินเชื้อไขเข้าไปมากกว่า จึงทำให้อัตราการเจริญเติบโตต่ำกว่า รวมทั้งอาจเนื่องมาจากเหตุผลอีก 2 ประการ คือ 1). แมลงธรรมชาติย่อยได้ยาก เพราะมีเชื้อไขสูงและมีโครงสร้างของผนังเซลล์ที่แข็งและหนา ลูกไก่ในระยะนี้ยังมีระบบการย่อยอาหารไม่สมบูรณ์ ทำให้ย่อยได้ต่ำ และ 2). อาจมีแร่ธาตุและวิตามินบางชนิดไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกไก่

สำหรับอัตราการตายของลูกไก่ในช่วง 6 สัปดาห์แรกนี้ ปรากฏว่า ชนิดของอาหารที่แตกต่างกัน ไม่มีผลทำให้อัตราการตายของลูกไก่ต่างกัน โดยมีอัตราการตายอยู่ระหว่าง 6.9-7.9 และ 7.3-7.9% ในกลุ่มที่เกิดจากตู้ฟักและแม่ฟัก ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่ารายงานอื่นๆ เช่น เทอคคักคิและคณะ (2535) ที่ได้ศึกษาวิธีการกกลูกไก่พื้นเมืองให้เหมาะสมกับสภาพการเลี้ยงดูของเกษตรกร โดยกำหนดวิธีการกกลูกไก่ 3 วิธี คือ 1) กกโดยแม่ไก่ 2) กกโดยใช้สุ่มไก่ และ 3) กกโดยใช้ถังซีเมนต์ ผลปรากฏว่า การกกลูกไก่ทั้ง 3 วิธีข้างต้น มีอัตราการเลี้ยงรอดเท่ากับ 62.3, 67.5 และ 82.2% หรือเท่ากับมีอัตราการตาย 37.7, 32.5 และ 17.8% ตามลำดับ จะเห็นได้ว่า การแยกกกโดยใช้ถังซีเมนต์

ทำให้มีไก่ตายน้อยกว่าการให้แม่เลี้ยงหรือนำไปขังในสุ่มไก่ หรือจากรายงานของไสวและคณะ (2541) ที่ได้นำไก่พื้นเมือง ผลิตจากศูนย์วิจัยและบำรุงพันธุ์สัตว์ของกรมปศุสัตว์ อายุ 4 สัปดาห์ ไปให้เกษตรกรในหมู่บ้านพื้นที่ จ. มหาสารคามเลี้ยง ผลปรากฏว่า หลังจากปล่อยไก่ไป 4 สัปดาห์ (อายุ 4-8 สัปดาห์) มีไก่ตายจำนวนมากถึง 23.7% เมื่อถึงอายุจำหน่าย (24 สัปดาห์) จะเหลือไก่เพียงครึ่งหนึ่ง (49.5%) อย่างไรก็ตาม อัตรการตายจากการศึกษาในครั้งนี้ จัดว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมาก (6.9-7.9% เท่านั้น) แสดงให้เห็นว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมวิจัยมีความสนใจและเอาใจใส่ต่อการกัก (การให้ความอบอุ่น) การให้อาหาร การทำวัคซีน รวมทั้งการให้ยาเพื่อป้องกันโรค และการจัดการอื่นๆ ดีมาก โดยทั่วไปในระยะลูกไก่ 1 เดือนแรก มีอัตราการตาย 25-30% (เกรียงไกรและคณะ, 2543)

ตารางที่ 8 ปริมาณโภชนาที่กินของลูกไก่พื้นเมืองเมื่อได้รับอาหารสูตรต่างๆ ตลอดอายุ 6 สัปดาห์แรก

ชนิดอาหารที่ให้	สำเร็จรูป ¹	สำเร็จรูปเจือจาง ²	โปรตีนธรรมชาติ ³	S.E.M.
	←————— (ก./ตัว) —————→			
เฉลี่ยจาก 2 ประเภท (ตู้ฟักและแม่ฟัก)				
โปรตีน				
1-2 สัปดาห์	39.86 ^a	33.43 ^b	30.10 ^b	0.03
3-4 สัปดาห์	78.79 ^a	62.11 ^b	60.34 ^b	0.05
5-6 สัปดาห์	100.29 ^a	75.91 ^c	77.46 ^b	0.04
รวม	218.92^a	171.45^b	167.91^b	5.20
เยื่อใย				
1-2 สัปดาห์	13.35 ^a	10.42 ^b	12.30 ^a	0.02
3-4 สัปดาห์	26.39 ^a	16.00 ^c	19.50 ^b	0.02
5-6 สัปดาห์	33.58 ^a	15.24 ^c	17.24 ^b	0.02
รวม	73.32^a	41.67^c	49.05^b	0.03
ไขมัน				
1-2 สัปดาห์	20.49 ^a	15.46 ^b	7.83 ^c	0.02
3-4 สัปดาห์	40.51 ^a	22.40 ^b	12.78 ^c	0.03
5-6 สัปดาห์	51.56 ^a	18.94 ^b	12.13 ^c	0.03
รวม	112.56^a	56.80^b	32.74^c	0.04

ตารางที่ 8 (ต่อ) ปริมาณโภชนาที่กินของลูกไก่พื้นเมืองเมื่อได้รับอาหารสูตรต่างๆ ตลอดอายุ 6 สัปดาห์แรก

ชนิดอาหารที่ให้	สำเร็จรูป ^{1/}	สำเร็จรูปเจือจาง ^{2/}	โปรตีนธรรมชาติ ^{3/}	S.E.M.
	←————— (ก./ตัว) —————→			
จากตู้ฟัก				
โปรตีน				
1-2 สัปดาห์	39.91 ^a	33.44 ^b	30.60 ^b	0.05
3-4 สัปดาห์	77.82 ^a	63.28 ^b	64.30 ^b	0.08
5-6 สัปดาห์	99.42 ^a	83.94 ^b	93.58 ^a	0.08
รวม	217.15^a	180.65^c	188.48^b	0.06
เยื่อใย				
1-2 สัปดาห์	13.37 ^a	10.43 ^b	12.51 ^a	0.03
3-4 สัปดาห์	26.06 ^a	15.31 ^c	18.90 ^b	0.04
5-6 สัปดาห์	33.30 ^a	14.89 ^c	17.07 ^b	0.09
รวม	72.73^a	40.63^c	48.48^b	0.08
ไขมัน				
1-2 สัปดาห์	20.52 ^a	15.46 ^b	7.96 ^c	0.03
3-4 สัปดาห์	40.01 ^a	21.43 ^b	12.38 ^c	0.05
5-6 สัปดาห์	51.12 ^a	18.50 ^b	12.01 ^c	0.05
รวม	111.65^a	55.39^b	32.36^c	0.07
จากแม่ฟัก				
โปรตีน				
3-4 สัปดาห์	39.79 ^a	33.42 ^b	29.43 ^b	0.07
5-6 สัปดาห์	80.07 ^a	60.56 ^b	55.07 ^b	0.10
รวม	221.28^a	159.19^b	140.48^b	0.08
เยื่อใย				
1-2 สัปดาห์	13.32 ^a	10.42 ^b	12.03 ^a	0.04
3-4 สัปดาห์	26.82 ^a	16.93 ^c	20.30 ^b	0.06
5-6 สัปดาห์	33.97 ^a	15.70 ^c	17.47 ^b	0.05
รวม	74.11^a	43.06^c	49.80^b	0.08
ไขมัน				
1-2 สัปดาห์	20.46 ^a	15.45 ^b	7.65 ^c	0.05
3-4 สัปดาห์	41.17 ^a	23.70 ^b	13.30 ^c	0.07
5-6 สัปดาห์	52.15 ^a	19.51 ^b	12.30 ^c	0.06
รวม	113.77^a	58.67^b	33.25^c	0.09

^{abc} ค่าเฉลี่ยจำนวนอนที่กำกับด้วยตัวอักษรต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P<0.05)

^{1,2,3/} ดูตารางที่ 7

เมื่อพิจารณาถึงต้นทุนค่าอาหารของลูกไก่ในช่วงอายุ 6 สัปดาห์แรกโดยปรับให้ทุกกลุ่มมีน้ำหนักเพิ่มเฉลี่ยเท่ากัน คือ 200 ก./ตัว ปรากฏว่า ทั้งลูกไก่ที่เกิดจากตู้ฟักและแม่ฟักในกลุ่มที่ได้รับอาหารสำเร็จรูปมีต้นทุนการผลิตสูงสุด (12.64 และ 12.24 บาท/ตัว) รองลงมา คือ กลุ่มที่ได้รับอาหารสำเร็จรูปเจือจางด้วยปลายข้าว (8.88 และ 8.37 บาท/ตัว) และกลุ่มที่ได้รับอาหาร โปรตีนธรรมชาติผสมปลายข้าวซึ่งมีต้นทุนต่ำที่สุด (3.51 และ 3.25 บาท/ตัว) โดยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ตารางที่ 7) ทั้งนี้เป็นเพราะอาหารสำเร็จรูปมีราคาสูง ประกอบกับลูกไก่กินอาหารได้มากกว่าอีก 2 กลุ่ม ในขณะที่กลุ่มที่ได้รับอาหารธรรมชาติมีต้นทุนค่าอาหารต่ำมาก เพราะการคำนวณต้นทุนคิดเฉพาะค่าไฟฟ้าในการต่อแมลงในเวลากลางวันเพียงวันละ 2 ชั่วโมงและปลายข้าวเท่านั้น

อย่างไรก็ดี หากคำนวณต้นทุนค่าอาหารต่อตัวไก่ตลอดระยะเวลาเลี้ยง 6 สัปดาห์แรก กลุ่มที่ให้อาหารสำเร็จรูปก็ยังมีต้นทุนสูงที่สุดเช่นกัน ซึ่งรายละเอียดจะกล่าวในลำดับต่อไป

สำหรับข้อมูลสมรรถภาพการผลิตในช่วงอายุ 1-2, 3-4 และ 5-6 สัปดาห์ ของลูกไก่ที่เกิดจากตู้ฟักและแม่ฟัก แสดงไว้ในตารางภาคผนวก ก. ที่ 1 และ 2

การเจริญเติบโตและอัตราการตายในช่วงไก่อายุ 7-20 สัปดาห์

จากการติดตามชั่งน้ำหนักตัว โดยการสุ่มชั่ง 10% ของไก่แต่ละกลุ่ม เมื่อปล่อยให้ไปหาอาหารกินเองตามธรรมชาติ และโปรยอาหารสำเร็จรูป ปลายข้าว ข้าวเปลือก รำคอกน้ำ และเศษอาหารให้บ้างวันละ 1-2 ครั้งในช่วงอายุ 7-20 สัปดาห์ ผลแสดงไว้ในตารางที่ 9 ปรากฏว่า ชนิดของอาหารที่ไก่ทดลองเคยได้รับในช่วง 6 สัปดาห์แรก และเพศมีผลต่อการเพิ่มน้ำหนักตัว กล่าวคือ ไก่กลุ่มที่เคยได้รับอาหารสำเร็จรูปมีน้ำหนักตัวเพิ่มสูงกว่ากลุ่มที่เคยได้รับอาหารสำเร็จรูปเจือจางและอาหาร โปรตีนธรรมชาติ (1.04 vs. 0.97 และ 0.98 กก. ในกลุ่มที่เกิดจากตู้ฟัก และ 1.06 vs. 1.05 และ 1.01 กก. ในกลุ่มแม่ฟัก ตามลำดับ) ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากไก่กลุ่มที่ได้รับอาหารสำเร็จรูปเต็มสูตรนี้มีการเจริญเติบโตดีที่สุด ตั้งแต่ช่วงอายุ 6 สัปดาห์แรก จึงมีความแข็งแรงมากกว่า สามารถออกไปหาอาหารกินได้เก่งกว่า และแย่งกินอาหารเสริมจากการ โปรยให้ในช่วงเช้าและเย็นได้มากกว่าไก่ 2 กลุ่มหลัง ซึ่งมีขนาดตัวเล็ก อย่างไรก็ตาม แม้ว่าไก่กลุ่มที่กินอาหารสำเร็จรูปจะมีน้ำหนักเพิ่มมากกว่ากลุ่มที่ได้รับอาหารเจือจาง และอาหาร โปรตีนธรรมชาติอย่างมีนัยสำคัญ แต่ทั้งสามกลุ่มดังกล่าวมีน้ำหนักตัวใกล้เคียงกันมาก จึงนับว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจ เพราะ ไก่ 2 กลุ่มหลังมีต้นทุนการผลิตในช่วงอายุ 6 สัปดาห์แรกต่ำกว่ากลุ่มแรกที่ได้รับอาหารสำเร็จรูปอย่างมาก ซึ่งรายละเอียดจะกล่าวในลำดับต่อไป

ตารางที่ 9 น้ำหนักตัวเพิ่ม และอัตราการตายของไก่พื้นเมืองในช่วงอายุ 7-20 สัปดาห์ ที่เลี้ยงในสภาพปล่อยหลังจากที่เลี้ยงแบบขังคอกเคยได้รับอาหารต่างกัน 3 ชนิด ในระยะ 6 สัปดาห์แรก

แหล่งที่มาของลูกไก่ เพศ	ผู้ฟัก			แม่ฟัก			เฉลี่ย
	ผู้	เมีย	เฉลี่ย	ผู้	เมีย	เฉลี่ย	
น้ำหนักตัวเพิ่ม (กก.)^{1/}							
สำเร็จรูป ^{2/}	1.10	0.99	1.04^a	1.14	0.98	1.06^a	1.05
สำเร็จรูปเจือจาง ^{3/}	1.03	0.93	0.97^b	1.12	0.99	1.05^a	1.01
โปรตีนธรรมชาติ ^{4/}	1.02	0.94	0.98^b	1.06	0.95	1.01^b	0.99
เฉลี่ย	1.05^x	0.95^y	(0.59)^{z/}	1.11^x	0.97^y	(0.75)^{z/}	
อัตราการตาย (%)							
สำเร็จรูป	13.65	17.25	14.61	12.88	16.65	14.78	15.11
สำเร็จรูปเจือจาง	12.64	16.70	14.24	13.27	18.78	15.09	15.35
โปรตีนธรรมชาติ	10.75	13.56	12.16	12.77	15.07	13.10	13.04
เฉลี่ย	11.71^y	15.98^x	(0.10)^{z/}	13.11^y	17.30^x	(0.19)^{z/}	

^{ab,xy} ค่าเฉลี่ยแนวตั้งและแนวนอนที่กำกับด้วยตัวอักษรต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P<0.05)

^{1/} สุ่มซัง 10%

^{2,3,4} ตารางที่ 7 โดยเลี้ยงแบบขังคอกในช่วงอายุ 6 สัปดาห์แรก

^{z/} ค่า S.E.M

เมื่อพิจารณาถึงความแตกต่างด้านเพศ ปรากฏว่า ไก่เพศผู้มีน้ำหนักตัวเพิ่มสูงกว่าเพศเมียอย่างมีนัยสำคัญ (1.05 vs. 0.95 กก. ในกลุ่มที่เกิดจากผู้ฟัก และ 1.11 vs. 0.97 กก. ในกลุ่มที่เกิดจากแม่ฟัก ตามลำดับ, ตารางที่ 9) ทั้งนี้เนื่องมาจากอิทธิพลของฮอร์โมนเพศ ผลนี้สอดคล้องกับรายงานของนิคมและคณะ (2546) ที่ศึกษาในไก่เนื้อ โดยระบุว่าเป็นอิทธิพลจากฮอร์โมนเพศผู้และลักษณะทางสรีรวิทยาของไก่เพศผู้ที่มีอัตราการเจริญเติบโตและขนาดตัวใหญ่กว่าเพศเมีย ในกรณีของไก่พื้นเมือง ซึ่งเป็นการเลี้ยงแบบปล่อยและโปรยอาหารให้กินบ้างนี้ ไก่ตัวที่โตกว่า จะสามารถเข้าไปแก่งแย่งกินอาหารได้มากและเร็วกว่า

ในด้านอัตราการตายเมื่อเลี้ยงแบบปล่อยให้หาอาหารกินเองในช่วงอายุ 7-20 สัปดาห์ ปรากฏว่า ให้ผลไม่แตกต่างกันไม่ว่าลูกไก่จะเคยได้รับอาหารทดลองสูตรใดก็ตาม โดยมีค่าอยู่ระหว่าง 10.8-18.8% ยกเว้นเรื่องเพศ ซึ่งพบว่าไก่เพศผู้ม้ออัตราการตายน้อยกว่าไก่เพศเมียอย่างมีนัยสำคัญ (11.7 vs. 16.0% ในกลุ่มที่เกิดจากผู้ฟัก; 13.1 vs. 17.3% ในกลุ่มที่เกิดจากแม่ฟัก, ตารางที่ 9) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะไก่เพศเมียโดนจิกตีและแย่งอาหารผู้ไก่เพศผู้ไม่ได้ เนื่องจากมีขนาดตัวเล็กกว่า โดยไก่ที่ตายส่วนมากอยู่ในช่วงอายุ 7-8 สัปดาห์ ซึ่งมีประมาณครั้งหนึ่ง (4.6-5.9 และ 4.1-7.2% ในกลุ่มที่เกิดจากผู้ฟักและแม่ฟัก ตามลำดับ, ข้อมูลแสดงไว้ในตารางภาคผนวก ก. ที่ 3) โดยสาเหตุการตายน่าจะมาจากการปรับตัว เนื่องจากในช่วง 6 สัปดาห์แรก ไก่ถูกเลี้ยงแบบขังคอก มีอาหารและน้ำให้กินอย่างเต็มที่รวมทั้งไม่ต้องระมัดระวังเรื่องศัตรูธรรมชาติ เช่น ุง ฟังพอน สุนัข ฯลฯ มากักกิน ในช่วงแรกสัปดาห์

ที่ 7-8 การปล่อยให้ไก่ออกไปหาอาหารกินเอง รวมทั้งต้องหลีกเลี่ยงจากศัตรูธรรมชาติเหล่านั้น จึงเกิดการสูญเสียค่อนข้างมากเมื่อเปรียบเทียบกับสัปดาห์ถัดๆ ไป โดยพบว่า ในช่วงหลังดังกล่าวมีไก่ตายน้อยมาก เพียง 0-1% ต่อสัปดาห์

สำหรับปริมาณอาหารที่กินของไก่ทดลองในช่วงอายุ 7-20 สัปดาห์นั้น เนื่องจากระยะนี้เป็น การเลี้ยงในสภาพปล่อยให้ไก่หาอาหารกินเองตามธรรมชาติ และ ไปรยปลายข้าว เศษอาหารหรือเศษ ผัก รำผสมอาหารสำเร็จรูปคลุกน้ำให้บ้างในช่วงเช้าและเย็น ดังนั้นการคำนวณปริมาณอาหารที่กินซึ่ง ได้จากการบันทึกปริมาณอาหารที่ให้และจำนวนไก่ที่มีทั้งหมดในทุกๆ 2 สัปดาห์ เมื่อเฉลี่ยจากทุก กลุ่มทั้งเพศผู้และเพศเมียมีค่าอยู่ระหว่าง 1.27-1.56 กก. (ตารางที่ 10, ข้อมูลโดยละเอียดแสดงไว้ใน ตารางภาคผนวก ค.) ซึ่งแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ ($P>0.05$) เมื่อนำปริมาณอาหารที่กินไปเทียบกับ น้ำหนักตัว เพื่อหาอัตราแลกเปลี่ยนน้ำหนัก ปรากฏว่า ได้ค่าระหว่าง 1.16-1.58 ซึ่งไม่ใช่ค่าที่แท้จริง เนื่องจากคำนวณเฉพาะอาหารที่เกษตรกรแต่ละรายให้เท่านั้น โดยปริมาณที่ให้จะมากหรือน้อย ขึ้นกับความสามารถในการซื้อหรือจัดหาวัตถุดิบของเกษตรกร รวมทั้งยังขึ้นกับอาหารที่มีตาม ธรรมชาติเช่น พืชหรือแมลงชนิดต่างๆ ตามบริเวณลานบ้านหรือริมรั้ว เป็นต้น

ตารางที่ 10 ประเมินการปริมาณอาหารที่กิน และอัตราแลกเปลี่ยนน้ำหนักของไก่พื้นเมืองในช่วงอายุ 7-20 สัปดาห์ เมื่อเลี้ยงในสภาพปล่อย โดยในช่วงอายุ 6 สัปดาห์แรกเลี้ยงแบบขังคอกให้อาหารต่างกัน 3 ชนิด

แหล่งที่มาของลูกไก่ เพศ	ผู้ฟัก ^{1/}			แม่ฟัก ^{1/}			เฉลี่ย
	ผู้	เมีย	เฉลี่ย	ผู้	เมีย	เฉลี่ย	
ปริมาณอาหารที่กิน ^{2/}							
สำเร็จรูป ^{3/}	1.27	1.27	1.27	1.56	1.56	1.56	1.40
สำเร็จรูปเจือจาง ^{4/}	1.27	1.27	1.27	1.45	1.45	1.45	1.36
โปรตีนธรรมชาติ ^{5/}	1.27	1.27	1.27	1.49	1.49	1.49	1.37
เฉลี่ย	1.27	1.27	(0.31) ^{6/}	1.50	1.50	(0.47) ^{6/}	
อัตราแลกเปลี่ยนน้ำหนัก ^{7/}							
สำเร็จรูป	1.16	1.29	1.22 ^b	1.35	1.58	1.46	1.35
สำเร็จรูปเจือจาง	1.24	1.38	1.30 ^a	1.29	1.46	1.37	1.34
โปรตีนธรรมชาติ	1.21	1.31	1.28 ^{ab}	1.37	1.53	1.38	1.36
เฉลี่ย	1.21 ^y	1.33 ^x	(0.02)	1.34 ^y	1.52 ^x	(0.06)	

^{1/} ไก่ที่เกิดจากผู้ฟักแต่ละชุด (3 กลุ่มทดลอง) ได้รับการเลี้ยงดูโดยเกษตรกรรายเดียวกัน ส่วนไก่ที่เกิดจากแม่ฟัก นั้น แต่ละกลุ่มการทดลองเลี้ยงดูโดยเกษตรกรแต่ละราย (ไม่อยู่ในพื้นที่เดียวกัน)

^{2/} ได้จากปริมาณอาหารที่ให้ และจำนวนไก่ของเกษตรกรแต่ละราย ผลโดยละเอียดแสดงไว้ในตารางภาคผนวก ค.

^{3,4,5/} ตารางที่ 7   ^{6/} ค่า S.E.M.   ^{7/} ไม่ใช่ค่าจริง เพราะคำนวณเฉพาะอาหารที่เกษตรกรให้เสริมเท่านั้น

ต้นทุนค่าอาหารและผลตอบแทน

สำหรับต้นทุนค่าอาหารตลอดการเลี้ยง 20 สัปดาห์ โดยในช่วง 6 สัปดาห์แรกให้อาหารทดลองที่ต่างกัน 3 ชนิด จากนั้นปล่อยให้ไก่ไปหาอาหารกินเองตามธรรมชาติ ผลแสดงไว้ในตารางที่ 11 ปรากฏว่า กลุ่มที่ได้รับอาหารสำเร็จรูป (กลุ่มที่ 1) เมื่อเฉลี่ยจากลูกไก่ทั้ง 2 ประเภทมีต้นทุนสูงที่สุด (25.88 บาท/ตัว) รองลงไปเป็นกลุ่มที่ให้อาหารสำเร็จรูปเจือจางและอาหารโปรตีนธรรมชาติ (19.93 และ 13.24 บาท/ตัว ตามลำดับ) ทั้งนี้เป็นเพราะอาหารสำเร็จรูปมีราคาแพง จึงส่งผลให้ต้นทุนค่าอาหารในช่วง 6 สัปดาห์แรกในกลุ่มที่ได้รับอาหารสำเร็จรูปแบบเต็มสูตรสูงกว่าอาหารเจือจางและอาหารโปรตีนธรรมชาติ 2-5 เท่า (15.49 vs. 9.55 และ 3.24 บาท/ตัว ตามลำดับ) แม้ว่าต้นทุนในช่วง 7-20 สัปดาห์จะไม่แตกต่างกันมากก็ตาม (10.13-10.29 บาท/ตัว) แต่ก็มีผลทำให้ต้นทุนค่าอาหารตลอด 20 สัปดาห์แตกต่างกันมาก ($P < 0.05$) ดังที่ได้กล่าวข้างต้น

เมื่อพิจารณาถึงผลตอบแทนหรือกำไรที่ได้จากการเลี้ยงไก่ โดยคำนึงถึงเฉพาะต้นทุนค่าอาหาร และกำหนดราคาขายไว้ที่กิโลกรัมละ 50 บาท ผลปรากฏว่า การให้อาหารโปรตีนธรรมชาติได้กำไรสูงกว่าการให้อาหารสำเร็จรูปเต็มสูตรและอาหารเจือจางอย่างมีนัยสำคัญ (47.12 vs. 39.72 และ 42.25 บาท/ตัว หรือ 39.04 vs. 30.25 และ 33.98 บาท/กก. ตามลำดับ, ตารางที่ 11)

ตารางที่ 11 น้ำหนักตัว ต้นทุนค่าอาหารและประมาณการผลตอบแทนของการเลี้ยงไก่พื้นเมืองตลอดอายุ 20 สัปดาห์

ชนิดอาหารที่ให้ใน 6 ส. แรก	สำเร็จรูป ^{1/}	สำเร็จรูปเจือจาง ^{2/}	โปรตีนธรรมชาติ ^{3/}	S.E.M.
เฉลี่ยจาก 2 ประเภท (ตัวฟักและแม่ฟัก)				
น้ำหนักตัว (กก.)				
- ช่วง 1-6 สัปดาห์ ^{4/}	0.26 ^a	0.23 ^b	0.22 ^c	0.002
- ตลอด 20 สัปดาห์	1.31 ^a	1.24 ^b	1.21 ^b	0.004
ต้นทุนค่าอาหาร (บาท/ตัว)				
- ช่วง 1-6 สัปดาห์ ^{4/}	15.49 ^a	9.55 ^b	3.20 ^c	0.01
- ช่วง 7-20 สัปดาห์	10.29	10.21	10.13	0.02
- ตลอด 20 สัปดาห์	25.88 ^a	19.93 ^b	13.24 ^c	0.02
ผลตอบแทน, กำไร ^{5/}				
(บาท/ตัว)	39.72 ^c	42.25 ^b	47.12 ^a	0.03
(บาท/กก.)	30.25 ^c	33.98 ^b	39.04 ^a	0.02

ตารางที่ 11 (ต่อ) น้ำหนักตัว ต้นทุนค่าอาหารและประมาณการผลตอบแทนของการเลี้ยงไก่
พื้นเมืองตลอดอายุ 20 สัปดาห์

ชนิดอาหารที่ให้ใน 6 ส. แรก	สำเร็จรูป ^{1/}	สำเร็จรูปเจือจาง ^{2/}	โปรตีนธรรมชาติ ^{3/}	S.E.M.
จากตู้ฟัก				
น้ำหนักตัว (กก.)				
- ช่วง 1-6 สัปดาห์ ^{4/}	0.25 ^a	0.23 ^b	0.22 ^b	0.009
- ตลอด 20 สัปดาห์	1.29 ^a	1.21 ^b	1.20 ^b	0.006
ต้นทุนค่าอาหาร (บาท/ตัว)				
- ช่วง 1-6 สัปดาห์ ^{4/}	15.36 ^a	9.31 ^b	3.16 ^c	0.03
- ช่วง 7-20 สัปดาห์	9.47	9.47	9.47	0.03
- ตลอด 20 สัปดาห์	24.83 ^a	18.78 ^b	12.64 ^c	0.04
ผลตอบแทน, กำไร ^{5/}				
(บาท/ตัว)	39.90 ^b	41.47 ^b	47.48 ^a	0.05
(บาท/กก.)	30.80 ^c	34.40 ^b	39.53 ^a	0.03
<hr/>				
จากแม่ฟัก				
น้ำหนักตัว (กก.)				
- ช่วง 1-6 สัปดาห์ ^{4/}	0.26 ^a	0.24 ^b	0.23 ^c	0.004
- ตลอด 20 สัปดาห์	1.34 ^a	1.30 ^a	1.23 ^b	0.009
ต้นทุนค่าอาหาร (บาท/ตัว)				
- ช่วง 1-6 สัปดาห์ ^{4/}	15.66 ^a	9.89 ^b	3.26 ^c	0.03
- ช่วง 7-20 สัปดาห์	11.72	11.59	11.02	0.05
- ตลอด 20 สัปดาห์	27.28 ^a	21.48 ^b	14.29 ^b	0.05
ผลตอบแทน, กำไร ^{5/}				
(บาท/ตัว)	39.48 ^c	43.31 ^b	47.11 ^a	0.07
(บาท/กก.)	29.52 ^c	33.43 ^b	38.39 ^a	0.05

^{abc} ค่าเฉลี่ยจำนวนอนที่กำกับด้วยตัวอักษรต่างกัน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$)

^{1, 2, 3/} รายละเอียดดูในตารางที่ 7

^{4/} เลี้ยงแบบขังคอกให้อาหารต่างกัน 3 ชนิด ดังที่ระบุไว้แล้ว

^{5/} กำหนดให้ราคาขายไก่เท่ากับ 50 บาท/กก.